

- 1) ಬೂದಿಕೊಣಿ
- 2) ಮದ್ದಾಸ್
- 3) ಮಂಗಳೂರು ಒಪ್ಪಂದ
- 4) ಪೂರ್ವಾಯ್ಸನವರು
- 5) ಟಿಪ್ಪು ಸುಲ್ತಾನ್
- 6) ಜಾಹೇಬಿಯ್
- 7) ಸರ್.ಬ್ರಾರಿ ಕ್ಲೋಸ್
- 8) ಯಳಂಡೂರು
- 9) ಕೆಂಪು ನಾರಾಯಣ
- 10) 1831

II

15X2=30

- 11) ಮೈಸೂರಿನ ಸ್ವಾಧಿಕಾರಿಗಳು ದಳವಾಯಿ ನಂಜರಾಜಯ್ಯ ಮತ್ತು ದಳವಾಯಿ ದೇವರಾಜಯ್ಯ..
- 12) ಭರೇಮಹಮದ್ ಮತ್ತು ಸಹಬಾಬ್/ಮಚೀದಾಬೇಗಂ.
- 13) ಭರೇ ಹೈದರ್ ಬಹದೂರ್ 2ನೇ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರು.
- 14) ಮೋಟಿನೋವಾ (1781) - ಸರ್.ಪ್ರಾಕೂರ್.
- 15) ದೇವನಹಳ್ಳಿ - 1750
- 16) ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣ ಒಪ್ಪಂದ 1792.
- 17) * ಟಿಪ್ಪು ತನ್ನ ರಾಜ್ಯದ ಅರ್ಥಭಾಗವನ್ನು ಬ್ರಿಟಿಷರಿಗೆ ಕೊಡುವುದು.
* ಯುದ್ಧ ನಷ್ಟ ಪರಿಹಾರವಾಗಿ 3 ಕೋಟಿ ರೂ.ಗಳನ್ನು ಕೊಡುವುದು.
* ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ತನ್ನ ಇಬ್ಬರು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಬ್ರಿಟಿಷರಲ್ಲಿ ಒತ್ತೆಯಿಡುವುದು.
- 18) * ಮೂರನೇ ಆಗ್ನೇ ಮೈಸೂರು ಯುದ್ಧದ ಸೋಲಿನ ಅಪವಾನ ಮತ್ತು
ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣ ಒಪ್ಪಂದ.
* ಸಹಾಯಕ ಸ್ವಾ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಟಿಪ್ಪು ತಿರಸ್ಸಿದ್ದು.
* ನೆಮೋಲಿಯ್ ಚೊನ್ಸೊಪಾಟ್ ಚೊತೆ ಮೈತ್ರಿ.
* ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದ ಅರಮನೆ ಮೇಲೆ ಟಿಪ್ಪು ಶೈಂಚ್ ಬಾಪುಟ ಹಾರಿಸಿದ್ದು.
- 19) ದರಿಯದೊಲತ್ತೆ ಅರಮನೆ, ಗುಂಬಜ್-ಇ-ಅಲ, ಮಸ್ಸಿದ್-ಇ-ಅಲ ಮತ್ತು ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಟಿಪ್ಪು ಅರಮನೆ.
- 20) 1799 - ಮುಮ್ಮುಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರು.
- 21) 1830 -1831 - ಸದರಮಲ್ಲ.
- 22) ಬಸವಪ್ಪಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ಮುಮ್ಮುಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರು.
- 23) ಮಾಕ್ಸೆಕ್ಬ್ಲ್ಯಾನ್, 1834.
- 24) ಬೆಂಗಳೂರಿನಿಂದ - ಜೋಲಾರ್ಪೇಟ್, 1859.
- 25) 1864 ಎಲ್.ಬೋರಿಂಗ್.

III

- 26) ಆಗ್ನೇ, ಪ್ರೇಂಚ್, ಪ್ರಾಸಿ, ಬಕ್ಕಾರ್ ಯುದ್ಧಗಳಲ್ಲಿ ಜಯಗಳಿಸಿದ ಬ್ರಿಟಿಷರು ಬಂಗಾಳ,ಬಿಹಾರ,ಒರಿಸ್ಸಾ ಗೆದ್ದಂತೆ ಮೈಸೂರನ್ನು ಗೆದ್ದ ಬ್ರಿಟ್‌ ಚಕ್ರಾಧಿಪತ್ಯ ಸ್ವಾಧಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದಾಗ ಮೈಸೂರಿನ ಒಡೆಯರು ಅಸಮರ್ಥರಾಗಿದ್ದಾಗ ದಳವಾಯಿಯ ಸ್ವೇಚ್ಛಾದಲ್ಲಿ ಸ್ವೀಕಾರದ ಹೈದರ್ ತನ್ನ ಶ್ರಮ ಮತ್ತು ದ್ಯುರ್ಯದಿಂದಲೇ ಮೈಸೂರಿನ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿಯಾದನು. ಮೈಸೂರನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಲು, ಬ್ರಿಟಿಷರಿಂದ ರಕ್ತಸಲು ಅನೇಕ ಯುದ್ಧಗಳನ್ನು ವಾಡಿದನು.
* ಸಹೋದರ ಮಾವ ಇಬ್ಬಾಹಿಂ ಸಾಹೇಬನ ಸಹಾಯದಿಂದ ನಂಜರಾಜಯ್ಯನ ಸ್ವೇಚ್ಛಾದಲ್ಲಿ ಸ್ವೀಕಾರದನು.
* 1749 ದೇವನಹಳ್ಳಿಯನ್ನು ನಂಜರಾಜಯ್ಯನಿಗೆ ಗೆದ್ದುಕೊಟ್ಟನು.
* 1750 ತಿರುಚನವಳ್ಳಿ ವಶ.
* ಹಾಂಡಿಚೆರಿಗೆ ಭೇಟಿ ನೀಡಿ, ಪ್ರೇಂಚ್ ಸ್ವೀಕ ತಂತ್ರಗಳ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ತಂದನು.
* 1750 ರಲ್ಲಿ ಹೈದರಾಬಾದ್ ಮೇಲೆ ದಾಳಿ ಮಾಡಿ ನಾಚಿರೋಜಂಗೋನಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿ 500 ಬಂದೂಕಗಳನ್ನು ಮತ್ತು 13 ಬಂಚೆಗಳ ಮೇಲೆ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ತಂದನು.
* ದಿಂಡಿಗಳೆನ್ ಪೊಜುದಾರನಾಗಿ ನೇಮಕಗೊಂಡನು.
* 1764 ರಲ್ಲಿ ಪ್ರೇಂಚ್ ಮಾದರಾವ್ ಮೈಸೂರಿನ ಮೇಲೆ ದಾಳಿ ಮಾಡಿದಾಗ ಅವನಿಗೆ ಸರಣಿ, ದೋಹಾಬ್ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ನೀಡಿ 1764 ರಲ್ಲಿ ಸಾಲ್ವಾರ್ ಒಪ್ಪಂದ ಮಾಡಿಕೊಂಡನು.
* ಮೈಸೂರಿನ ಖಜಾನೆ ಬರಿದಾಗಿ ವೇತನವಿಲ್ಲದೆ ಸ್ವೀಕರು ದಂಗೆ ವಿಧಿದ್ದಾಗ ದಿಂಡಿಗಳೆನಿಂದ ಬಂದು ತನ್ನ ಬಳಿಯಿಧ್ಯ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ನೀಡಿ ದಂಗೆ ಅಡಗಿಸಿದನು. ಇದರಿಂದ ಬೆಂಗಳೂರನ್ನು ಜಹಗೀರಾಗಿ ಪಡೆದನು 1761 ರಲ್ಲಿ ಯಾವ ಚಿಕ್ಕೆಯೂ ಇಲ್ಲದೆ ಕಾರ್ಯಕರಣನೆಂದು ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಬಂದನು.
* ರಾಜ್ಯ ವಿಸ್ತರಿಸಲು ಯುದ್ಧ ಕೇಗೊಂಡು ಚಿಕ್ಕೆಬಳ್ಳಾಪುರ, ದೊಡ್ಡಬಳ್ಳಾಪುರ, ಗುಡಿಬಳ್ಳಾಪುರ, ಮಡಕೆಂಡೆ, ಮಡಕೆಂಡೆ, ಚಿತ್ರದುಗ್, ಬಿದನೊರು, ಸರಣಿ, ಪರಸ್ಪನಹಳ್ಳಾಪುರನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡನು. ಇದು ಮರಾರಿಗೆ, ನಿಹಾಮನಿಗೆ ಹಾಗೂ ಅಂಗ್ಲರಿಗೆ ಸಹಿಸಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಇದು ಆಗ್ನೇ ಮೈಸೂರು ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಯಿತು.

ಕಾರಣಗಳು :-

- * ಹೃದರನ ಪ್ರಾಬಲ್ಯ ಬ್ರಿಟಿಷರಿಗೆ ಸಹಿತಾಗಲಿಲ್ಲ.
- * ಪ್ರಿಂಚರೊಂದಿಗೆ ಮೈತ್ರಿಯತವಾಗಿದ್ದು.
- * ಬ್ರಿಟಿಷರ ವ್ಯಾಪಾರ ಕೇಂದ್ರವಾದ ಮಲಭಾರನ್ನ ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದು.

ಕರ್ನಾಲ್ ಬೇಲಿಯನ್ನ ಕಾರೋಡ್, ತಂಜಾವೂರು, ತಿರುವಣ್ಣಮುಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಸೋಲಿಸಿದನು. ಸೋತ ಬ್ರಿಟಿಷರು 1769 ರಲ್ಲಿ ಮದ್ರಾಸ್ ಒಷಣದಕ್ಕೆ ಸಹಿ ಹಾಕಿದರು ಇದರ ಪ್ರಕಾರ,

- * ಪರಸ್ಪರ ಬೈದಿಗಳ ವಿನಿಮಯ.
- * ಸ್ವೇಚ್ಛಿದಿದ ಇರುವುದು.
- * ಮೂರನೆಯವರು ಆಕ್ರಮಣ ವಾಡಿದರೆ ಸಹಾಯಕ್ಕೆ ಬರುವುದು.

2ನೇ ಅಂಗ್ಲೋ ಮೈಸೂರು ಯುದ್ಧ 1780 -1784

ಕಾರಣಗಳು :-

- * ಸೋತ ಬ್ರಿಟಿಷರು ಸೇಡು ತಿರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಿದ್ದತೆ ವಾಡಿಕೊಂಡರು.
 - * 1771 ರಲ್ಲಿ ಮರಾರರು ಮೈಸೂರಿನ ಮೇಲೆ ಆಕ್ರಮಣ ವಾಡಿದಾಗ ಬ್ರಿಟಿಷರು ಸಹಾಯಕ್ಕೆ ಬರಲಿಲ್ಲ.
 - * ಪ್ರಿಂಚರಿಗೆ ಹೈದರ್ ನೀಡಿದ್ದ ಮಾಹೆಯನ್ನ ಬ್ರಿಟಿಷರು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದು.
- ಪ್ರಮಾಣ: ಮರಾರರು ಮತ್ತು ನಿಜಾಮು ಅಂಗ್ಲರ ಪರ ವಹಿಸಿದರು. ಬಿಜುಂಟಿಯಾಗಿ ಹೋರಾಟ ನಡೆಸಿದನು. 1780 ರಲ್ಲಿ ಹಾಲಿಲಾರು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಜನರಲ್ ಬೆಲೋನ್ಸ್ ಸೋಲಿಸಿದನು. 1781 ರಲ್ಲಿ ಹೋಟೆನೋವಾ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಸರ್. ಐರೋಚೂಟೋನಿಂದ ಸೋತನು. 1782 ರಲ್ಲಿ ಬೆನ್ನುಪನ್ ರೋಗಡಿಂದ ತೀರಿಕೊಂಡನು. ಅನಕ್ಕರಸ್, ಆದರೆ ಏರ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಪ್ರೇಮಿ, ನೊಕ್ಕತ್ತೆ ಮತ್ತು ಕ್ರಿಸ್ತಜ್ಞ ತಂತ್ರಜ್ಞನ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಿದನು. ಕಾತನನ್ನು ನೇಮೋಲಿಯನ್, ಪ್ರೈಸ್‌ವಿಲಿಯರ್ ಮತ್ತು ರಣಜಿತ್‌ಸಿಂಗ್‌ಹ್ ಹೋಲಿಸಲಾಗಿದೆ.

27) ಪ್ರಾಣಯನವರು 1799 ರಿಂದ 1811 ರವರೆಗೆ ಮುಮ್ಮುತ್ತಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರು ಅಪ್ಪಾತ್ತರಾಗಿದ್ದಾಗಿ, ರಾಜಪುತ್ರಿನಿಧಿ ಮತ್ತು ದಿವಾನರಾಗಿ, ಅವರ ಸುಧಾರಣೆಗಳೆಂದರೆ:-

- * 1799 ರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದಿಂದ ಮೈಸೂರಿಗೆ ರಾಜಧಾನಿ ಪರಾವರ್ತನೆ.
- * ರಾಜ್ಯವನ್ನ ಅಪ್ಪುತ್ತಾಮ, ಪಟ್ಟಣ ಮತ್ತು ಬಿದನೂರುಗಳೆಂದು 3 ಭಾಗ ಮಾಡಿ, ಆ ಮೂರು ವಿಭಾಗಗಳನ್ನು ತಾಲ್ಲೂಕ್‌ ಮತ್ತು ಹೋಬಳಿಗಳೆಂದು ವಿಭಾಗಿಸಿ, ಆದರ ನಿರವಹನೆಗೆ ಅಮೂಲ್ಯಾರ್ಥಿ, ಸುಭೇದಾರ್ ಮತ್ತು ಶೇಕ್ ದಾರರನ್ನು ನೇಮಿಸಲಾಯಿತು.
- * ನಾಗರಿಕ ಕಂದಾಯ ಮತ್ತು ಹಣಕಾಸು ಇಲಾಖೆಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆ.
- * 1805 ರಲ್ಲಿ ಅದಾಲತ್ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ, ಭಕ್ತಿಗಳಿಂಬ ನ್ಯಾಯಾಧಿಕರನ್ನು ನೇಮಿಸಲಾಯಿತು.
- * ಭ್ರಂಜುಕಾರ ತಡೆಯಲು ಕಂದಾಪಾರವೆಂಬ ಸ್ನೇಹಿಕ ಇಲಾಖೆ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು.
- * ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ಕನ್ನಡ, ಮರಾಠಿ, ಇಂಗ್ಲೀಷ್, ಸಂಸ್ಕಾರ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡಿದರು.
- * ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದ ಸಾಗರಕಟ್ಟೆ ಬಿಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮಣೀಧರ್ ನದಿಗೆ ಅಂಕಣಿಕ್ ನಿರ್ಮಿಸಿ ಕೃಷ್ಣಿಗೆ ನೀರಾವರಿ ಒದಗಿಸಲಾಯಿತು.
- * ರ್ಯಾಕರಿಗೆ ತಕಾವಿಸಾಲ, ಆರ್ಥಿಕ ನರಪತಿ ನೀಡಿದರು.
- * ನಂಜನಗೂಡು, ಚಾಮುಂಡೇಶ್ವರ ಮತ್ತು ಶೈಗಂಗೇರಿ ದೇವಾಲಯಗಳಿಗೆ ವಿಶೇಷ ದಾನದತ್ತಿಗಳನ್ನು ನೀಡಿದರು.
- * ಕಾವೇರಿ ನದಿಗೆ ಅಡ್ಡಲಾಗಿ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದ ಬಳಿ ವೆಲ್ಲೆನ್ನಿ ಸೇತುವೆ ನಿರ್ಮಿಸಲಾಯಿತು.

28) 1831 - 1881 ರವರೆನಿನ ಅವಧಿ ಕಮೀಷನರ್‌ಗಳ ಅಳ್ಳಿಕೆ.

- ಕರ್ನಾಲ್ .ಜೆ. ಬ್ರಿಸ್ಟೀ (ಮೊದಲ ಕಮೀಷನರ್)
ಮಾರ್ಕೋಕಬ್ಬನ್ ಮತ್ತು ಎಲ್. ಹಾರಿಂಗ್ (ಪ್ರಮುಖರು)
ಜೆ.ಡಿ.ಗಾಡನ್ (ಕೊನೆಯವನು).

ನಗರದ ಬುದಿಬಸಪ್ಪ ಮತ್ತು ಪಾಚುದಾರ್ ಏರರಾಜ ಅರಸ್ ರೈತರನ್ನು ತಪ್ಪುದಾರಿಗಳಿಂದಿದ್ದು, ತೆರಿಗೆ ಬಾರ ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುವ ಅಶ್ವಾಸನೆ ನೀಡಿದ್ದು, ಕಂದಾಯಾಧಿಕಾರಿಗಳ ಅನನುಭವ ಮತ್ತು ಕೆಲ ಅಮೂಲ್ಯಾರ್ಥಿ ಭಾಷ್ಯಕಾರ, ಆರ್ಥಿಕ ಅಸಮಶೋಲನ, ದಂಗೆಗೆ ಕಾರಣವಾಯಿತು. ಆಗ ಕಮೀಷನರ್‌ಗಳು ಶಾಂತಿ ಮತ್ತು ಭದ್ರತೆಯ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರಿನ ಆಡಳಿತವನ್ನು ಅಂಗ್ಲಿಕರಣಗೊಳಿಸಿದರು. ಮೈಸೂರು ಮದ್ರಾಸ್ ಮಾದರಿಯ ಅಳ್ಳಿಕೆನೊಳಬ್ಬತ್ತು.

ಮಾರ್ಕೋಕಬ್ಬನ್ 1834 - 1861

27 ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ ಕಾರ್ತಿಕೇಯನ್ನಿಂದ ICS ಹಾಸು ಮಾಡಿ ಮದ್ರಾಸ್‌ನಲ್ಲಿ ಹೋಲೀಸ್ ಅಧಿಕಾರಿಯಾಗಿ,

ತಿರುವಾಂಕೂರಿನಲ್ಲಿ ರೆವಿನ್ಯೂ ಅಧಿಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದ ಕಾರ್ತಿಕೇಯನ್ ಕಮೀಷನರ್ ಆದನು.

- * 1834 ರಲ್ಲಿ ರಾಜಧಾನಿಯನ್ನು ಮೈಸೂರಿನಿಂದ ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಪರಾಬ್ರಹ್ಮಿಸಿದರು.
- * ಆಡಳಿತದ ಅನುಕೂಲಕ್ಕಾಗಿ ಅಂಬೆ, ಕಂದಾಯ, ಹೋಲೀಸ್, ಲೋಹೋತ್ಯಾರೀ, ಸ್ವಾನ್ ಅರೆಂಗ್‌ಪಶುಸಂಗೋಪನೆ, ನ್ಯಾಯಾಂಗ, ಶಿಕ್ಷಣ ಎಂಬ 9 ಇಲಾಖೆಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ, ಮೇಲ್ಮೈಕಾರಣಗೆ ಒಬ್ಬೆಂಬ್ರಿಂಡ್ ಶರ್ಪ್‌ದಾರ್ಗಳನ್ನು ನೇಮಿಸಿದನು.
- * ಆಡಳಿತದ ಅನುಕೂಲಕ್ಕಾಗಿ ಮೈಸೂರನ್ನು ಅಪ್ಪುತ್ತಾಮ, ನಗರ, ಚಿತ್ತದುರ್ಗ, ಮೈಸೂರುಗಳೆಂದು ನಾಲ್ಕು ಭಾಗ ಮಾಡಿ, ಪ್ರತಿ ವಿಭಾಗಕ್ಕೂ ನಾಲ್ಕು ಜನ ಯುರೋಪಿನ ಸೂಪರಿಂಟೆಂಡೆಂಟ್‌ಗಳನ್ನು, ತಾಲ್ಲೂಕ್‌ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಅಮೂಲ್ಯಾರ್ಥಿ, ಹೋಬಳಿ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಶೇಕ್‌ದಾರರನ್ನು ನೇಮಿಸಿದನು

ನ್ಯಾಯಾಂಗ ಸುಧಾರಣೆ:- 85 ತಾಲ್ಲೂಕ್‌ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳನ್ನು, 8 ಸಾದರ್ ಮುನ್ಬೀಪ್ ಕೋಟ್‌ಗಳನ್ನು.

4 ಸೂಪರಿಂಟೆಂಡೆಂಟ್ ಕೋಟ್‌ಗಳನ್ನು ಒಂದು ಹುಜೂರ್ ಅದಾಲತ್ ಕೋಟ್, ಒಂದು ಕಮೀಷನರ್ ಕೋಟ್‌ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದನು.

- * ಮಲೆನಾಡಿನಲ್ಲಿ 1,60,000 ಎಕರೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಫಿ ಎಸ್ಟೇಟ್‌ಗಳ ನಿರ್ವಾಣ, ವಾರ್ಷಿಕ ಬೇಳೆಯಾದ್ದರಿಂದ ಅದಾಯ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು.
- * ಮಹಾರಾಜರು ಆಡಳಿತ ನಿರ್ವಹಣೆಗೆಂದು ಮಾಡಿದ್ದ 85 ಲಕ್ಷ ಸಾಲಿ ತೀರಿಸಿ, 45 ಲಕ್ಷ ಖಳಿತಾಯ ಮಾಡಿದರು.
- * 1859 ರಲ್ಲಿ ಬೆಂಗಳೂರು - ಜೋಲಾರ್ ಪೇಟೆ ನಡುವೆ ರೈಲ್ವೆಮಾರ್ಗ ನಿರ್ವಾಣ.
- * ಅನಗ್ರಹ ದಿವಾನ ಮತ್ತು ರೆಸಿಡೆಂಂಡ್ ಹುದ್ದೆಗಳ ರದ್ದತಿ ಮಾಡಿ, ಆದ್ವಿಕ ಮಿತವ್ಯಯ ಗೊಳಿಸಲಾಯಿತು.

ಸಾರಿಗೆ ಸಂಪರ್ಕ :

- * ಭದ್ರಾವತಿ, ಶಿವಪುರ, ಹಿರಿಯೂರು, ಯಗಚಿ ಸೇತುವೆಗಳ ನಿರ್ವಾಣ.
- * 1600 ಮೈಲಿ ರಸ್ತೆ ನಿರ್ವಾಣ, 365 ಮೈಲಿ ತಂತಿಮಾರ್ಗ ನಿರ್ವಾಣ.
- * ಈತನ ಆಡಳಿತ ಸೇವೆಯ ನೇರಾಗಿ ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಕೆಬ್ಬಿನ್ ಪಾರ್ಕ್ ನಿರ್ಮಿಸಲಾಗಿದೆ.

29) ಬೊರಿಂಗ್ 1861 ರಿಂದ 1870 ರವರೆಗೆ ಕಮೀಷನರ್ ಆಗಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದನು. ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್‌ನಲ್ಲಿ ICS ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಪಾಸು ಮಾಡಿ, ಪಂಚಾಬಿನಲ್ಲಿ ಡಿ.ಸಿ. ರೂಪಾಗಿ, ವೈಸ್ ರಾಯ್ ಕಾನಿಂಗ್‌ನ
ಆಪ್ತಾಂಯದರ್ಶರಾಗಿ ಆಡಳಿತಾನುಭವ ಹೊಂದಿದ್ದ ಈತ 1861 ರಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರಿನ ಕಮೀಷನರಾದನು.

ಈತನ ಸಾಧನೆಗಳಿಂದರೆ :

- * ಆಡಳಿತ ವಿಭಾಗ :- 4 ರಿಂದ 3 ವಿಭಾಗಕ್ಕೆ ಇಳಿಸಿದನು, ನಂದಿದುರ್ಗ, ಅಪ್ಪಾಲೂರು, ಬಿದನೂರುಗಳಿಂದ ಮಾಡಿ, ಪ್ರತಿ ವಿಭಾಗಕ್ಕೂ ಒಬ್ಬೆಬ್ಬು ದೆಶ್ಮೂಟೆ ಕಲೆಕ್ಟರ್‌ಗಳನ್ನು, ಅವರ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸಹಾಯಕ ಕಲೆಕ್ಟರ್‌ಗಳನ್ನು ನೇಮಿಸಿದನು.
- * ಕಂದಾಯಿ:- 1863 ರಲ್ಲಿ ಭಾರತಾವನ ಮತ್ತು ದಾಲಿಲಾತಿಗಾಗಿ ಸರ್ವ ಮತ್ತು ಸೆಟಿಲ್‌ಮೆಂಟ್ ಇಲಾಖೆ ಸ್ಥಾಪನೆ.
- * 1864 ರಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರು ನೋಂದಣಿ ಕಾಯ್ದೆ ಜಾರಿ.
- * ಹೊಸದಾಗಿ ಅರಣ್ಯ ಮತ್ತು ತೋಟಗಾರಿಕ ಇಲಾಖೆಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ, ರೇಂಜರ್ ಮತ್ತು ಗಾರ್ಡ್ ಹುದ್ದೆಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆ.
- * ಮದ್ರಾಸ್ ಮಾರ್ದರಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಲೆನ್ಸ್ ಇಲಾಖೆಯಲ್ಲಿ DGP, IGP, SP ಮುಂತಾದ ಹುದ್ದೆಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆ.

ನ್ಯಾಯಾಂಗ:- ನ್ಯಾಯಾಂಗವನ್ನು ಸ್ವತಂತ್ರಗೊಳಿಸಿ 3 ವಿಭಾಗ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಡಿವಿಜನಲ್ ಕೋರ್ಟ್‌ಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆ,
ನ್ಯಾಯಾಂಗ ಇಲಾಖೆಯಲ್ಲಿ IPC ಮತ್ತು CRPC ಎಂಬ 2 ಸಂಹಿತೆಗಳ ಜಾರಿ.

ರಸ್ತೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ :

- ಬೆಂಗಳೂರು - ತುಮಕೂರು - ಕಡೂರು,
- ಕಡೂರು - ಚಿತ್ತದುರ್ಗ,
- ಬೆಂಗಳೂರು - ಮಾಗಡಿ - ಕೋರ್ಲೆ - ಹಾಸನ,
- ಹೊಸಕೋಟೆ - ಕೋಲಾರ ರಸ್ತೆ ನಿರ್ವಾಣ.

- * 1863 ರಲ್ಲಿ ಸೆಂಟ್ಲ್ ಜ್ಯೋ ನಿರ್ವಾಣ.
- * 1864 ರಲ್ಲಿ ಸೆಂಟ್ಲ್ ಕಾಲೇಜು ಸ್ಥಾಪನೆ.
- * 1864 ರಲ್ಲಿ ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಹೈಕೋರ್ಟ್ ನಿರ್ಮಿಸಿ, ಆಡಳಿತ ಕೇಂದ್ರವನ್ನು ಟಿಪ್ಪು ಅರಮನೆಯಿಂದ ಇಂದಿನ ಹೈಕೋರ್ಟ್‌ಗೆ ವರ್ಗಾವಣೆ.
- * **The Indian Native Rulers** ಎಂಬ ಕ್ಯಾಟಿಯನ್ನು ಈತ ಮತ್ತು ಹೆಡತಿ
ಲೇಡಿ ಬೊರಿಂಗ್ Eastern Experiences ಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ.
- * ಈತನ ಸೇವೆಯ ಸ್ವರಾಂಕಾರ್ಡ್ 1870 ರಲ್ಲಿ ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಬೊರಿಂಗ್ ಆಸ್ತ್ರೇ ನಿರ್ವಾಣ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

IV

30. ಟಿಪ್ಪು ಸುಲ್ತಾನ್ ತಂಡೆ ಹೈದರಾಲಿಗೆ ತಕ್ಕುಮಗ, ದೇಶಪ್ರೇಮಿ, ರಣರಂಗಪಟು, ತಂಡೆ ತೀರಿಕೊಂಡ ಮೇಲೆ 1782 ರಲ್ಲಿ ನವಾಬ್ ಟಿಪ್ಪುಸುಲ್ತಾನ್ ಬಹದೂರ್ ಎಂಬ ಬಿರುದು ಧರಿಸಿ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ತಂಡೆ ಅನ್ಕರಸ್ತಾನಾದರೂ ಮಗನನ್ನು ವಿದ್ಯಾವಂತನಾಗಿ ಮಾಡಿದನು. ಹೈದರ್ ತಾನಿರುವಾಗಲೇ ಮಗನಿಗೆ ಕ್ತಿವರಸೆ, ಕುದುರೆ ಸವಾರಿ ಮತ್ತು ಯುದ್ಧ ನೈಮಣ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಕಲಿಸಿದ್ದನು. ಅಮೇರಿಕಾದ ಬೆಂಜಮಿನ್ ಪ್ರಾಂತ್ಯನ್ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ Declaration of American Independence ನಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತವಾದನು. ಅನೀರ್ಕಿತವಾಗಿ 1784 ರಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷರೊಡನೆ ಮಂಗಳೂರು ಒಪ್ಪಂದ ಮಾಡಿಕೊಂಡನು. ಮತರಲರನ್ನು ಹೋಲಿಸಿ ನರಗುಂಡ, ಸಂಪೂರ್ಣ, ಕೊಟ್ಟಳ, ಖಾನೋಪುರ, ಬಾದಾಮಿ, ಸವಣಾರುಗಳನ್ನು ಗೆದ್ದು ನಾನಾ ಪಢ್ವಿಣಿನೊಂದಿಗೆ 1787 ರಲ್ಲಿ ಗಜೀಂಪುರಧೆ ಒಷ್ಟಂದ ಮಾಡಿಕೊಂಡನು. ಟಕ್ಕಿ, ಬಾಗ್ದಾದೀ, ಘಾನ್‌ಗಳಿಂದನೆ ಮೈತಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡನು. ಆಗ ಗೊನರ್ ಜನರಲ್ ಕಾನ್ಸ್‌ವಾಲೀಸ್ ಟಿಪ್ಪುವನ್ನು ನಾತಪಡಿಸಲು ಸಂಚು ರೂಪಿಸಿ ಮರಾಠರು ಮತ್ತು ನಿಜಮನೊಡನೆ ಮೈತಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡನು.

3 ನೇ ಅಂತ್ರೀ ಮೈಸೂರು ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಕಾರಣಗಳು :- 1790-92

- (1) ಟಿಪ್ಪು ಕೇರಳದ ತಿರುವಾಂಕೂರನ್ನು ವಶವರ್ತಿಸಿಕೊಂಡದ್ದು, ಕಾರಣ ಟಿಪ್ಪುವಿನ ಆಶ್ರಿತರಾಜ ಮಹಮದ್ ಆಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷರಿಗೆ ವ್ಯಾಪಾರದ ಅನುಮತಿ ನಿರ್ದಿಷ್ಟನು.
- (2) ಮಂಗಳೂರು ಒಷ್ಟಂದ ಅಸಮಾನ ಮತ್ತು ತನ್ನ ತಂಡೆಯ ಹೋಲಿನ ಸೇದು. ಆಗ ಕಾನ್ಸ್‌ವಾಲೀಸ್‌ಗೂ, ಟಿಪ್ಪುಸುಲ್ತಾನ್‌ಗೂ ಶ್ರೀರಂಗ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಟಿಪ್ಪುಸುಲ್ತಾನನು ಸೋತನು. ಶ್ರೀರಂಗ ಪಟ್ಟಣದ ಒಷ್ಟಂದಕ್ಕೆ ಸಹಿತಾಕಿದನು.

ಅದರ ಪ್ರಕಾರ:-

ಟಿಪ್ಪು ತನ್ನ ಅಧ್ಯ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆದುವುದು, 3 ಕೋಟಿ ಯುದ್ಧನಷ್ಟೆ ನೀಡುವುದು ಇಬ್ಬರು ಮುಕ್ಕಳನ್ನು ಒತ್ತೆಯಿಡುವುದು (ಅಬ್ಬುಲ್ ಖಾಲೀಕ್ & ಮೈಸ್ತ್ರಿನ್)

ಕಾರಣಗಳು :

- * ಶ್ರೀರಂಗ ಪಟ್ಟಣ ಒಪ್ಪಂದ ಪರತುಗಳು
- * ಸಹಾಯಕ ಸ್ಯಾನ್ಸ್ ಪದ್ಧತಿಯ ತಿರಸ್ಕಾರ.
- * ಟಿಪ್ಪು ಜಾಹೇಬಿಯನ್‌ ಕ್ಷಬ್ದಿನಲ್ಲಿ ಸದಸ್ಯತ್ವ ಪಡೆದದ್ದು ಮತ್ತು ಪ್ರಂಚೋ ಬಾವುಟ ಹಾರಿಸಿದ್ದು.

ಮುನಃ: ದೇಶಿರಾಜರುಗಳು ಬ್ರಿಟೀಷರ ಪರಸೇರಿದರು. ಒಬ್ಬಂಡಿಯಾಗಿ ಹೋರಾಡಿದನು , ಜನರಲ್ ಹ್ಯಾರೀಸ್, ಆರ್ಥರ್ ವೆಲ್ಲಿಸ್ ಮತ್ತು ಟಿಪ್ಪುಗೂ ಮಳವಳಿಯ ಸಿದ್ದೀಶ್ವರದ ಬಳಿ ನಡೆದ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಟಿಪ್ಪು ಸೋತನು,
ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಮೇ 4-1799 ರಲ್ಲಿ ಹೋರಾಡುತ್ತಲೇ ಮಾಡಿದನು

ಪರಿಣಾಮಗಳು :- 1. ಕನಾಟಕ ಬ್ರಿಟೀಷರ ವಶವಾಯಿತು

2. ಮೈಸೂರುನ್ನು 4 ಭಾಗಗಳಾಗಿ ವಿಭಜಿಸಿ ಹಂಚಿದರು .
3. ಒಡೆಯರಿಗೆ 8 ಜಳ್ಳಿಗಳ ಒಂದು ಭಾಗ ನೀಡಲಾಯಿತು.
4. ಮೈಸೂರಿನಲ್ಲಿ ಸಹಾಯಕ ಸ್ಯಾನ್ಸ್ ಪದ್ಧತಿ ಜಾರಿ .
5. ಮುಂದಿನ ದಾಷ್ಟೀಯ ಚಕ್ರವರ್ಜಿಗೆ ನಾಂದಿಯಾಯಿತು.

ಆಡಳಿತ :- ಟಿಪ್ಪು ವಿಭಿನ್ನವಾಗಿ ಆಡಳಿತ ನಡೆಸಿದನು, ತಂದೆ ಹೈದರಾಲಿ ಕಾರ್ಯಕರ್ತನೆಂದು ಆಳಿದರೆ ಈತ ಖುದಾದಾರ್ (ದ್ಯುವದತ್ತರಾಜು) ವೆಂದು ಹೋಷಿಸಿಕೊಂಡನು, ಮಲಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಲಾಂಭನ್ ಮಾಡಿಕೊಂಡನು. ಕುರಾನ್ ಮತ್ತು ಷರಿಯತ್ ಗಳಿಗನುಗಳಾಗಿ ಆಡಳಿತ ನಡೆಸಿದರೂ ಅನ್ನ ಧರ್ಮಗಳಿಗೆ ಚಕ್ಷುಷಿ ತಂದಿರಲ್ಲ.

ರಾಜ್ಯವನ್ನು 37 ಅಸೋಪ್ (ಪ್ರಾಂತ್ಯ)ಗಳಾಗಿ ವಿಭಾಗಿಸಿ, 124 ಅಮೂಲ್ (ತಾಲ್ಲೂಕ್)ಗಳಾಗಿ, ಅಮೂಲ್ಗಳನ್ನು ಸಿಂಪ್ರೋ(ಹೋಬಳಿ)ಗಳಾಗಿ ವಿಭಾಗಿಸಿ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಅಸೋಪ್, ಅಮೂಲ್, ಶಾಸ್ತ್ರಭೋಗ ಮತ್ತು ಗೊಡರಿಗೆ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ವಹಿಸಿದನು.

ವೆಂಳಾಂಪ್ಯಾತಿಪಂಪ್ಯಾತಿರಾವ್, ಮೀರ್ ಕವುರ್ಲಿನ್ನೇ, ರಜಾಖಾನ್ ಮತ್ತು ಮೀರ್ ಸಾದಿಕ್ ರೆಂಬಿ ಮಂತ್ರಿಗಳಿದ್ದರು.

ಸ್ಯಾನ್ಸ್ ಕಂದಾಯ, ವಾಂಜ್ಜ್ ಭಂಡಾರ, ಬಿಂಕಸಾಲೆ, ಹಣಕಾಸು, ಕೋಟೆ, ಅಂಚೆ ಮತ್ತು ಹಡಗು ಎಂಬಿ 9 ಇಲಾಖೆಗಳಿದ್ದವು.

ಮೈಸೂರಿನ ವಾಂಜ್ಜ್ ಉತ್ತರನ್ಗಳಾದ ಸಾಂಬಾರ ಪದಾರ್ಥ, ಶ್ರೀಗಂಧಿ ಇತ್ಯಾದಿ ಉತ್ತರನ್ಗಳ ಮಾರಾಟಕ್ಕೆ ಮಸ್ತಕ್, ಜಿದ್ದು, ಪರೀಯ ಮುಂತಾದ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರು ಶ್ರೇಂದ್ರ ಕೆಮೀಷನ್ ಸ್ಥಾಪನೆ.

ನಾಣ್ಯಸುಧಾರಣೆ :-

12 ನಾಣ್ಯಶಾಲೆಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದನು. ಮೋಹರ್(ಚಿನ್ನ), ಹೈದರಿ(ಬೆಳ್ಳಿ), ಜೊಹ್ರಾ ಮತ್ತು ಒಕ್ಕಾನಿ(ತಾಮ್) ಎಂಬ ನಾಣ್ಯಗಳನ್ನು ಚಲಾವಕೆ ತಂದನು.

ಸ್ಯಾನ್ಸ್:- ಅಶ್ವದಳ, ಕಾಲ್ಬಳ, ಪಿರಂಗಿಪಡೆ ಇತ್ತು, ಚಿತ್ರದುರ್ಗ, ಬಿದನೂರು, ಮಧುಗಿರಿ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣಗಳು ಶಸ್ತ್ರಸ್ಯ ಉತ್ತಾದನ ಕೇಂದ್ರಗಳಾಗಿದವು.

ನೀರಾವರಿ :- ಕನ್ನಂಬಾಡಿ ಕಟ್ಟೆ ಬಳಿ ಕಾವೇರಿ ನದಿಗೆ 70 ಅಡಿ ಎತ್ತರದ ಅಣೆಕಟ್ಟೆ ನಿರ್ಮಿಸಿ ನೀರಾವರಿಯ ಅನುಕೂಲ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟನು. ಕೈಗೆ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ತಾವಿ ಸಾಲದ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟನು. ಚಿನ್ನಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಟಿಪ್ಪು ರೇಷ್ಟೆ ಸಂಶೋಧನಾ ಕೇಂದ್ರ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದನು.

ಧಾರ್ಮಿಕ ನಿರ್ತಿ:- ಕೇರಳದ ಗುರುವಾಯೂರು ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ 504 ಎಕ್ಕರೆ ಭೂಮಿಯನು ಉಂಬಳಿಯಾಗಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದನು. ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದ ರಾಗನಾಥಸ್ವಾಮಿ ಮತ್ತು ನಂಜನಗೌಡಿನ ನಂಬಿಯೇಶ್ವರನ ಪರಮ ಭಕ್ತನಾಗಿದ್ದ ಆತ ಪೂರ್ಣ ಸಾವಾಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಕೊಡಿಸಿದ್ದನು, ಮುರಾರರ ದಾಳೆಗಳಾದ ಶ್ರೀಗೋರಿಯ ಶಾರದ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಉದಾರ ಮನೋಭಾವದಿಂದ ದಾನ ನೀಡಿದನು. ತನ್ನ ಪಟ್ಟದ ಅನೇಕ ಹಣೀಂಜಿಂಬಿಂಡ ಎಂಬ ಹೆಸರಿಟಿದನು.

ಕಲಾಕಾರ:- ಈತನ ಕಾಲದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕಲಾಕೃತಿಗಳನ್ನು ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣ, ಬೆಂಗಳೂರು, ಸಕಲೇಶಪುರಗಳಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದಾಗಿ.

ವ್ಯಾಪ್ತಿ :- ದೇಶಭಕ್ತ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಭಿಮಾನಿ, ಬ್ರಿಟಿಷರಿಗೆ ಸಿಂಹಸ್ತಷ್ಟು, ಮೈಸೂರಿನ ಹುಲಿ ನೂರುಬಿನ ಇಲಿಯಂತೆ ಬಾಳುಪುದ್ಧಿಂತ ಒಂದು ದಿನ ಮಲಿಯಂತೆ ಬದುಕುಪುದು ಲೇಸು ಎಂದು ನಂಬಿದ್ದನು.
